

VYRESNIO AMŽIAUS LIETUVOS GYVENTOJŲ GEROVĖ: EUROPOS SVEIKATOS, SENĖJIMO IR IŠĖJIMO Į PENSIJĄ (SHARE) TYRIMO REZULTATAI*

Antanas Kairys¹, Olga Zamalijeva², Albinas Bagdonas³, Jonas Eimontas⁴, Vilmantė Pakalniškienė⁵
Raimonda Sadauskaitė⁶

¹ *Vilniaus universitetas, Psichologijos institutas, Taikomosios psichologijos laboratorija, antanas.kairys@fsf.vu.lt,* ² *Vilniaus universitetas, Psichologijos institutas, Taikomosios psichologijos laboratorija, olga.zamalijeva@fsf.vu.lt,* ³ *Vilniaus universitetas, Psichologijos institutas, Taikomosios psichologijos laboratorija, albinas.bagdonas@fsf.vu.lt,* ⁴ *Vilniaus universitetas, Psichologijos institutas, Taikomosios psichologijos laboratorija, jonas.eimontas@fsf.vu.lt,* ⁵ *Vilniaus universitetas, Psichologijos institutas, Taikomosios psichologijos laboratorija, vilmante.pakalniskiene@fsf.vu.lt,* ⁶ *Vilniaus universitetas, Psichologijos institutas, Taikomosios psichologijos laboratorija, raimonda.sadauskaite@fsf.vu.lt*

Vykstant labai sparčiam Europos Sąjungos šalių, tame tarpe ir Lietuvos, visuomenių senėjimui, mokslo bendruomenės dėmesys vis dažniau nukrypsta į vyresnio amžiaus asmenų gerovę bei jos veiksnius. Šio pranešimo tikslas – apžvelgti Lietuvos 50 m. ir vyresnių gyventojų gerovę, remiantis Europos sveikatos, senėjimo ir išėjimo į pensiją (SHARE) tyrimo duomenimis. Pranešime panaudoti SHARE tyrimo 7-tos bangos (DOI: 10.6103/SHARE.w7.700) ir specialios COVID-19 telefoninės apklausos (DOI: 10.6103/SHARE.w8caind.100) duomenys. SHARE 7-tos bangos tyrimo metu Lietuvoje apklausta 2024 respondentų, dalyvavo atsitiktinai atrinkti 50 m. arba vyresni asmenys ir jų partneriai, visoje Europoje dalyvavo 74 548 respondentų. COVID-19 telefoninė apklausa atlikta 2020 metų birželio – liepos mėnesiais, joje dalyvavo dalis 7-tos bangos respondentų. Siekiant įvertinti vyresnio amžiaus asmenų gerovę, buvo pasitelkti septyni subjektyvūs (psichologinė gerovė, subjektyviai vertinama sveikata ir kt.) ir objektyvūs (žodinė atmintis) kintamieji. Panaudojus standartizuotus Baltijos šalių respondentų duomenis bei taikant dviejų žingsnių klasterių analizę, buvo išskirti trys klasteriai – žemos, vidutinės ir aukštos gerovės klasteriai. Atlikus analizę, nustatyta, kad egzistuoja šių klasterių dydžio skirtumas Baltijos šalyse, taip pat pastebimi klasterių kompozicijų skirtumai skirtingo amžiaus asmenų grupėse. Susiejus gerovę su materialine padėtimi, nustatyta, kad aukštų pajamų grupėje aukštos gerovės asmenų yra ženkliai daugiau. Analizuojant gerovės sąsajas su asmenų situacija COVID-19 pandemijos metu, nustatyta, kad aukštos gerovės grupės asmenys rečiau nurodė, kad jų sveikata pablogėjo, jie dažniau laikėsi COVID-19 pandemijos suvaldymo reikalavimų (pvz., laikėsi atstumo), rečiau jautė nerimą. Analizė rodo, kad pastebima vyresnio amžiaus Lietuvos gyventojų dalis pasižymi santykinai žema gerove. Žema gerove pasižyminčiųjų grupė pasižymėjo ženkliai prastesne materialine padėtimi, patyrė sunkesnes COVID-19 pandemijos pasekmes. SHARE tyrimo duomenys leidžia kompleksiskai analizuoti vyresnio amžiaus gerovę ir jos veiksnius.

* *Pranešimas parengtas vykdant konkursinės prioritetinių mokslinių tyrimų programos „Gerovės visuomenė“ projektą „Lyginamasis vyresnio amžiaus gyventojų gerovės ir jos veiksnių tyrimas Baltijos šalyse“, finansavimą skyrė Lietuvos mokslo taryba (LMTLT), sutarties Nr. S-GEV-20-9*

Raktiniai žodžiai: gerovė, senėjimas, COVID-19 pandemija, materialinė padėtis.